C/2024/6813

29.11.2024

ODPORÚČANIE RADY

z 21. októbra 2024

k hospodárskej politike, rozpočtovej politike, politike zamestnanosti a štrukturálnej politike Estónska

(C/2024/6813)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1263 z 29. apríla 2024 o účinnej koordinácii hospodárskych politík a mnohostrannom rozpočtovom dohľade a o zrušení nariadenia Rady (ES) č. 1466/97 ([1]), a najmä na jeho článok 3 ods. 3,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 ([2]), ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (ďalej len „mechanizmus“), nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. Mechanizmus poskytuje členským štátom finančnú podporu na vykonávanie reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Úniou. V súlade s prioritami európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík mechanizmus pomáha dosiahnuť hospodársku a sociálnu obnovu a vykonávanie udržateľných reforiem a investícií, najmä reforiem a investícií s cieľom podporiť zelenú a digitálnu transformáciu a posilniť odolnosť hospodárstiev členských štátov. Zároveň pomáha posilňovať verejné financie a podporovať rast a tvorbu pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte, posilňovať územnú súdržnosť v rámci Únie a podporovať pokračujúce vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv.

(2) Cieľom nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/435 ([3]) (ďalej len „nariadenie o REPowerEU“), ktoré bolo prijaté 27. februára 2023, je postupne ukončovať závislosť Únie od dovozu ruských fosílnych palív. Pomohlo by to dosiahnuť energetickú bezpečnosť a diverzifikovať dodávky energie do Únie, pričom by sa zároveň zvýšila miera využívania obnoviteľných zdrojov energie, zvýšili by sa kapacity na uskladňovanie energie a energetická efektívnosť. Estónsko pridalo do svojho národného plánu obnovy a odolnosti novú kapitolu REPowerEU s cieľom financovať kľúčové reformy a investície, ktoré pomôžu dosiahnuť ciele plánu REPowerEU.

(3) Komisia 16. marca 2023 vydala oznámenie s názvom „Dlhodobá konkurencieschopnosť EÚ: výhľad na obdobie po roku 2030“, ktoré má slúžiť ako podklad pre rozhodnutia v príslušných oblastiach politiky a má vytvoriť rámcové podmienky pre zvyšovanie rastu. V oznámení sa konkurencieschopnosť vymedzuje na základe deviatich navzájom sa posilňujúcich faktorov. Spomedzi týchto faktorov sa prístup k súkromnému kapitálu, výskum a inovácia, vzdelávanie a zručnosti a fungovanie jednotného trhu javia ako kľúčové politické priority pre reformy a investície,

([1]) Ú. v. EÚ L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).
([3]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/435 z 27. februára 2023, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2021/241, pokiaľ ide o kapitolu REPowerEU v plánoch obnovy a odolnosti, a ktorým sa menia nariadenia (EÚ) č. 1303/2013, (EÚ) 2021/1060 a (EÚ) 2021/1755 a smernica 2003/87/ES (Ú. v. EÚ L 63, 28.2.2023, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

ktoré majú vyriešiť súčasné výzvy v oblasti produktivity a zároveň upevniť dlhodobú konkurencieschopnosť Únie a jej členských štátov. Komisia 14. februára 2024 vydala oznámenie s názvom Výročná správa 2024 o jednotnom trhu a konkurencieschopnosti. V uvedenom oznámení sa podrobne opisujú silné stránky a výzvy európskeho jednotného trhu z hľadiska konkurencieschopnosti a na základe deviatich identifikovaných faktorov konkurencieschopnosti sa sleduje ročný pokrok.

(4) Komisia 21. novembra 2023 prijala ročný prieskum udržateľného rastu na rok 2024, čím odštartovala európsky semester na rok 2024. Európska rada 22. marca 2024 schválila priority ročného prieskumu udržateľného rastu na rok 2024, ktoré sú sústredené na štyri rozmery konkurencieschopnej udržateľnosti. Komisia 21. novembra 2023 prijala na základe nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 ([4]) aj správu o mechanizme varovania na rok 2024, v ktorej Estónsko neurčila za jeden z členských štátov, ktoré môžu byť postihnuté nerovnováhami alebo ktorým môže hroziť, že budú postihnuté nerovnováhami, a v prípade ktorých bude potrebné vykonať hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia prijala aj stanovisko k návrhu rozpočtového plánu Estónska na rok 2024. Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady o hospodárskej politike eurozóny a návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2024, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv. Rada prijala odporúčanie o hospodárskej politike eurozóny ([5]) (ďalej len „odporúčanie pre eurozónu na rok 2024“) 12. apríla 2024 a spoločnú správu o zamestnanosti 11. marca 2024.

(5) Dňa 30. apríla 2024 nadobudol účinnosť nový rámec Únie pre správu hospodárskych záležitostí. Rámec zahŕňa nové nariadenie (EÚ) 2024/1263 o účinnej koordinácii hospodárskych politík a mnohostrannom rozpočtovom dohľade, zmenené nariadenie Rady (ES) č. 1467/97 ([6]) o urýchľovaní a objasňovaní vykonania postupu pri nadmernom schodku a zmenenú smernicu Rady 2011/85/EÚ ([7]) o požiadavkách na rozpočtové rámce členských štátov. Cieľom tohto nového rámca pre správu hospodárskych záležitostí je podporovať zdravé a udržateľné verejné financie, udržateľný a inkluzívny rast a odolnosť prostredníctvom reforiem a investícií a predchádzať nadmerným deficitom verejných financií. Nový rámec pre správu hospodárskych záležitostí podporuje aj preberanie zodpovednosti zo strany členských štátov s dôraznejším zameraním na strednodobý horizont, sprevádzané účinnejším a koherentnejším vykonávaním. Každý členský štát má Rade a Komisii predložiť národný strednodobý fiškálno-štrukturálny plán. Národný strednodobý fiškálno-štrukturálny plán obsahuje fiškálne, reformné a investičné záväzky členského štátu, ktoré sa vzťahujú na plánovací horizont štyroch alebo piatich rokov v závislosti od bežnej dĺžky volebného obdobia národného zákonodarcu. Trajektória vývoja čistých výdavkov ([8]) v národných strednodobých fiškálno-štrukturálnych plánoch má byť v súlade s požiadavkami nariadenia (EÚ) 2024/1263 vrátane požiadaviek na to, aby verejný dlh do konca obdobia úprav dosiahol alebo si udržal hodnoverne klesajúci trend alebo aby zostal na obozretnej úrovni pod 60 % hrubého domáceho produktu (HDP) a aby sa deficit verejných financií v strednodobom horizonte dostal pod referenčnú hodnotu 3 % HDP stanovenú v zmluve a/alebo sa pod ňou udržal. Ak sa členský štát zaviaže uskutočniť príslušný súbor reforiem a investícií v súlade s kritériami stanovenými v nariadení (EÚ) 2024/1263, obdobie úprav sa môže predĺžiť najviac o tri roky. V snahe podporiť prípravu týchto národných strednodobých fiškálno-štrukturálnych plánov uverejnila Komisia 21. júna 2024 usmernenia týkajúce sa informácií, ktoré majú členské štáty poskytovať vo svojich národných strednodobých fiškálno-štrukturálnych plánoch a výročných správach o pokroku. V súlade s článkami 5 a 36 nariadenia (EÚ) 2024/1263 zaslala Komisia členským štátom v príslušných prípadoch referenčné trajektórie a technické informácie. Členské štáty majú predložiť svoje národné strednodobé fiškálno-štrukturálne plány do 20. septembra 2024, pokiaľ sa daný členský štát a Komisia nedohodnú na primeranom predĺžení tejto lehoty. Členské štáty môžu v súlade so svojimi vnútroštátnymi právnymi rámcami diskutovať o svojich návrhoch strednodobých plánov so svojimi národnými parlamentmi, môžu požiadať nezávislé fiškálne inštitúcie o vydanie stanoviska a môžu uskutočniť konzultácie so sociálnymi partnermi a inými vnútroštátnymi zainteresovanými stranami.

([4]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh (Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj).

([5]) Odporúčanie Rady z 12. apríla 2024 o hospodárskej politike eurozóny (Ú. v. EÚ C, C/2024/2807, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2807/oj).

([6]) Nariadenie Rady (ES) č. 1467/97 zo 7. júla 1997 o urýchľovaní a objasňovaní vykonania postupu pri nadmernom schodku (Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/oj).

([7]) Smernica Rady 2011/85/EÚ z 8. novembra 2011 o požiadavkách na rozpočtové rámce členských štátov (Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 41, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj).

([8]) Čisté výdavky v zmysle vymedzenia v článku 2 bode 2 nariadenia (EÚ) 2024/1263: „Čisté výdavky“ sú výdavky verejnej správy bez i) úrokových výdavkov; ii) diskrečných príjmových opatrení; iii) výdavkov na programy Únie plne kryté príjmami z fondov Únie; iv) vnútroštátnych výdavkov na spolufinancovanie programov financovaných Úniou; v) cyklických prvkov výdavkov na dávky v nezamestnanosti a vi) jednorazových a iných dočasných opatrení.

(6) Európsky semester sa v roku 2024 ďalej vyvíja v súlade s vykonávaním mechanizmu. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je nevyhnutné, aby sa aj naďalej plne vykonávali plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány pomáhajú účinne riešiť všetky výzvy identifikované v príslušných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných v posledných rokoch alebo ich významnú časť. Odporúčania pre jednotlivé krajiny na roky 2019, 2020, 2022 a 2023 sú naďalej rovnako relevantné pre plány obnovy a odolnosti, ktoré boli zrevidované, aktualizované alebo zmenené v súlade s článkami 14, 18 a 21 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(7) V súlade s článkom 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 Estónsko predložilo Komisii 18. júna 2021 svoj národný plán obnovy a odolnosti. Komisia podľa článku 19 nariadenia (EÚ) 2021/241 posúdila relevantnosť, účinnosť, efektívnosť a koherentnosť plánu obnovy a odolnosti, a to v súlade s usmerneniami pre posudzovanie stanovenými v prílohe V k uvedenému nariadeniu. Rada 29. októbra 2021 prijala vykonávacie rozhodnutie o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Estónska ([9]), ktoré bolo zmenené 16. júna 2023 na základe článku 18 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241 s cieľom aktualizovať maximálny finančný príspevok na nenávratnú finančnú podporu, ako aj s cieľom zahrnúť kapitolu REPowerEU ([10]). Uvoľnenie splátok je podmienené prijatím rozhodnutia Komisie v súlade s článkom 24 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2021/241 o tom, že Estónsko uspokojivo splnilo príslušné míľniky a ciele stanovené vo vykonávacom rozhodnutí Rady. Keď sa hovorí o uspokojivom splnení, predpokladá sa, že v súvislosti s predchádzajúcimi míľnikmi a cieľmi, ktoré už boli dosiahnuté, nedošlo k zvratu.

(8) Estónsko 25. apríla 2024 predložilo svoj národný program reforiem na rok 2024 a 30. apríla 2024 svoj program stability na rok 2024 v súlade s článkom 4 ods. 1 nariadenia Rady (ES) č. 1466/97 ([11]). V súlade s článkom 27 nariadenia (EÚ) 2021/241 sa v národnom programe reforiem na rok 2024 zohľadňujú aj polročné správy Estónska o pokroku dosiahnutom pri plnení jeho plánu obnovy a odolnosti.

(9) Komisia 19. júna 2024 uverejnila správu o krajine týkajúcu sa Estónska na rok 2024. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Estónsko dosiahlo pri plnení príslušných odporúčaní pre danú krajinu, ktoré prijala Rada v rokoch 2019 až 2023, a hodnotilo sa v nej vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Estónska. Na základe tejto analýzy sa v správe o krajine identifikovali nedostatky v súvislosti s výzvami, ktoré plán obnovy a odolnosti nerieši alebo ich rieši len čiastočne, ako aj v súvislosti s novými a vznikajúcimi výzvami. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Estónska pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľov Únie v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov Organizácie Spojených národov v oblasti udržateľného rozvoja.

(10) Na základe údajov, ktoré overil Eurostat, sa deficit verejných financií Estónska zvýšil z 1,0 % HDP v roku 2022 na 3,4 % HDP v roku 2023, zatiaľ čo dlh verejnej správy vzrástol z 18,5 % HDP na konci roka 2022 na 19,6 % HDP na konci roka 2023. Ako je uvedené v oznámení Komisie z 8. marca 2023 s názvom „Usmernenia týkajúce sa fiškálnej politiky na rok 2024“, Komisia prijíma prvý krok k tomu, aby sa začali postupy pri nadmernom deficite na základe deficitu na základe výsledných údajov za rok 2023 v súlade so súčasnými právnymi ustanoveniami. Komisia vydala 19. júna 2024 správu podľa článku 126 ods. 3 zmluvy. V tejto správe sa posudzovala rozpočtová situácia Estónska, keďže jeho deficit verejných financií v roku 2023 presiahol referenčnú hodnotu 3 % HDP stanovenú v zmluve. V správe sa dospelo k záveru, že na základe tohto posúdenia, a po zvážení stanoviska Hospodárskeho a finančného výboru vypracovaného podľa článku 126 ods. 4 zmluvy, Komisia v júli 2024 nenavrhne začatie postupu pri nadmernom deficite pre Estónsko.

(11) Rada 12. júla 2022 odporučila ([12]), aby Estónsko prijalo opatrenia s cieľom zabezpečiť, aby bol v roku 2023 rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v súlade s celkovo neutrálnymi zámermi fiškálnej politiky, pričom sa zohľadní pokračujúca dočasná a cielená podpora pre domácnosti a podniky, ktoré sú najzraniteľnejšie voči zvyšovaniu cien energie, a pre ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny. Estónsko dostalo odporúčanie, aby bolo pripravené prispôsobiť bežné výdavky vyvíjajúcej sa situácii. Zároveň mu bolo odporučené, aby zvýšilo

([9]) ST 12532/21 INIT; ST 12532/21 ADD 1.
([10]) Vykonávacie rozhodnutie Rady zo 16. júna 2023, ktorým sa mení vykonávacie rozhodnutie z 29. októbra 2021 o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Estónska (ST 9367/2023 INIT; ST 9367/23 ADD 1).
([11]) Nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii (Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1466/oj).
([12]) Odporúčanie Rady z 12. júla 2022, ktoré sa týka národného programu reforiem Estónska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Estónska na rok 2022 (Ú. v. EÚ C 334, 1.9.2022, s. 44).

verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti s ohľadom na iniciatívu REPowerEU, okrem iného aj využitím mechanizmu a iných fondov Únie. Podľa odhadov Komisie boli zámery fiškálnej politiky ([13]) v roku 2023 v kontexte vysokej inflácie expanzívne, a to na úrovni 1,6 % HDP. Rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez diskrečných príjmových opatrení) predstavoval v roku 2023 expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky vo výške 1,0 % HDP. To zahŕňa zníženie o 0,1 % HDP nákladov na cielené núdzové podporné opatrenia pre domácnosti a podniky, ktoré sú najzraniteľnejšie voči zvyšovaniu cien energie, ako aj zníženie o 0,2 % HDP nákladov na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny. Expanzívny príspevok čistých primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v roku 2023 bol preto len čiastočne spôsobený podporou pre osoby utekajúce z Ukrajiny. Expanzívny rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez diskrečných príjmových opatrení) bol spôsobený vyššími výdavkami na mzdy a dôchodky vo verejnom sektore spolu s ďalšími novými trvalými výdavkovými programami na obranu, vzdelávanie a prídavky na deti, ktoré neboli kryté úmerným zvýšením na strane príjmov. Možno teda konštatovať, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v roku 2023 nebol v súlade s odporúčaním Rady z 12. júla 2022. Výdavky financované z grantov v rámci mechanizmu a z iných fondov Únie dosiahli v roku 2023 výšku 1,4 % HDP. Investície financované z vnútroštátnych zdrojov dosiahli v roku 2023 výšku 5,8 % HDP, čo v porovnaní s rokom 2022 predstavuje ročný nárast o 1,4 percentuálneho bodu. Estónsko financovalo dodatočné investície prostredníctvom mechanizmu a iných fondov Únie. Estónsko financovalo verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a do energetickej bezpečnosti, ako sú napríklad rozvoj služieb na organizovanie podujatí a digitálne brány pre podnikateľov, kapitalizácia Zeleného fondu (ktorý slúži na investície do fondov rizikového kapitálu a kapitálové investície do podnikov) a posilnenie elektrickej siete s cieľom zvýšiť kapacitu výroby energie z obnoviteľných zdrojov a prispôsobiť sa zmene klímy. Tieto verejné investície sa financujú z mechanizmu.

(12) V programe stability na rok 2024 v makroekonomickom scenári, z ktorého vychádzajú rozpočtové projekcie, sa predpokladá rast reálneho HDP na úrovni 0,0 % v roku 2024 a na úrovni 2,0 % v roku 2025, zatiaľ čo predpokladaná inflácia meraná podľa harmonizovaného indexu spotrebiteľských cien (HICP) by sa mala v roku 2024 pohybovať na úrovni 3,6 % a v roku 2025 na úrovni 2,7 %. Očakáva sa, že deficit verejných financií sa v roku 2024 zvýši na 3,5 % HDP ([14]) a v roku 2025 na 3,0 % HDP, zatiaľ čo pomer dlhu verejnej správy k HDP sa do konca roka 2024 zvýši na 22,6 % a do konca roka 2025 na 24,9 %. Predpokladá sa, že po roku 2025 sa deficit verejných financií v roku 2026 postupne zníži na 2,2 % HDP, v roku 2027 na 1,4 % HDP a v roku 2028 na 0,8 % HDP. Saldo verejných financií nemá preto od roku 2025 presiahnuť úroveň referenčnej hodnoty pre deficit 3 % HDP uvedenej v zmluve. Na druhej strane sa predpokladá, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa po roku 2025 zvýši na 26,2 % v roku 2026 a potom sa postupne zníži na 26,0 % v roku 2027 a 25,0 % v roku 2028.

(13) V prognóze Komisie z jari 2024 sa predpokladá pokles reálneho HDP o 0,5 % v roku 2024 a nárast o 3,1 % v roku 2025, zatiaľ čo inflácia meraná podľa HICP sa má pohybovať na úrovni 3,4 % v roku 2024 a 2,1 % v roku 2025.

(14) V prognóze Komisie z jari 2024 sa v roku 2024 počíta s deficitom verejných financií vo výške 3,4 % HDP, zatiaľ čo pomer dlhu verejnej správy k HDP sa má do konca roka 2024 zvýšiť na 21,4 %. Vo zvýšení pomeru dlhu k HDP v roku 2024 sa odráža najmä vplyv deficitu verejných financií. Podľa odhadov Komisie majú byť zámery fiškálnej politiky v roku 2024 vo všeobecnosti neutrálne na úrovni 0,1 % HDP.

(15) Podľa prognózy Komisie z jari 2024 sa očakáva, že z nenávratnej podpory (grantov) v rámci mechanizmu sa v roku 2024 budú financovať výdavky vo výške 0,9 % HDP v porovnaní s 0,3 % HDP v roku 2023. Výdavky financované z grantov v rámci mechanizmu umožnia realizovať vysokokvalitné investície a reformy na zvýšenie produktivity bez toho, aby mali priamy vplyv na saldo verejných financií alebo verejný dlh Estónska.

(16) Rada 14. júla 2023 odporučila ([15]) Estónsku, aby zabezpečilo obozretnú fiškálnu politiku, a to najmä tak, že nominálne zvýšenie čistých primárnych výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov obmedzí v roku 2024 na najviac 4,9 %. Členské štáty boli vyzvané, aby pri plnení svojich rozpočtov na rok 2023 a príprave návrhov

([13]) Zámery fiškálnej politiky sú vymedzené ako miera ročnej zmeny východiskovej rozpočtovej pozície verejnej správy. Ich cieľom je posúdiť hospodársky impulz vyplývajúci z fiškálnych politík, a to tých, ktoré sú financované z vnútroštátnych zdrojov, ako aj tých, ktoré sú financované z rozpočtu Únie. Zámery fiškálnej politiky sa merajú ako rozdiel medzi i) strednodobým potenciálnym rastom a ii) zmenou primárnych výdavkov bez diskrečných príjmových opatrení (a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou spôsobenou pandémiou ochorenia COVID-19) a vrátane výdavkov financovaných z nenávratnej podpory (grantov) v rámci mechanizmu a iných fondov Únie.

([14]) Estónske orgány informovali Komisiu, že vláda odsúhlasila a 5. júna 2024 zaslala národnému parlamentu doplňujúci rozpočet na rok 2024 (zákon 456 SE o doplňujúcom štátnom rozpočte na rok 2024), ktorý 10. júna prešiel prvým čítaním v národnom parlamente, 14. júna druhým čítaním a očakáva sa, že tretím čítaním prejde 19. júna 2024. Očakáva sa, že týmto doplňujúcim rozpočtom sa zníži nominálny deficit o 0,4 % HDP (z čoho väčšinu tvoria trvalé zníženia výdavkov, ale zahŕňa to aj opatrenia na zvýšenie príjmov).

([15]) Odporúčanie Rady zo 14. júla 2023, ktoré sa týka národného programu reforiem Estónska na rok 2023 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Estónska na rok 2023 (Ú. v. EÚ C 312, 1.9.2023, s. 49).

rozpočtových plánov na rok 2024 zohľadnili, že Komisia navrhne Rade, aby začala postupy pri nadmernom deficite na základe deficitu podľa výsledných údajov za rok 2023. Podľa prognózy Komisie z jari 2024 sa predpokladá, že štrukturálne saldo Estónska dosiahne v roku 2024 úroveň - 0,7 % HDP v porovnaní s úrovňou - 1,3 % v roku 2023, a teda bude na úrovni strednodobého rozpočtového cieľa, ktorým je štrukturálne saldo na úrovni - 0,75 % HDP. Preto sa konštatuje, že Estónsko dosiahlo súlad s odporúčaním Rady.

(17) Rada okrem toho odporučila, aby Estónsko prijalo opatrenia s cieľom čo najskôr v rokoch 2023 a 2024 ukončiť platné núdzové podporné opatrenia v oblasti energetiky a súvisiace úspory využilo na zníženie deficitu verejných financií. Rada ďalej odporučila, že ak by si opätovné zvyšovanie cien energie vyžadovalo nové podporné opatrenia alebo pokračovanie existujúcich opatrení, Estónsko má zabezpečiť, aby sa takéto podporné opatrenia zameriavali na ochranu zraniteľných domácností a podnikov, aby boli fiškálne dostupné a aby sa nimi zachovali stimuly na úsporu energie. Podľa prognózy Komisie z jari 2024 sa čisté rozpočtové náklady ([16]) na núdzové podporné opatrenia v oblasti energetiky odhadujú na 0,2 % HDP v roku 2023, pričom sa predpokladá, že v rokoch 2024 a 2025 budú na úrovni 0,0 % HDP. Núdzové podporné opatrenia v oblasti energetiky boli ukončené v rokoch 2023 a 2024. To je v súlade s odporúčaním Rady.

(18) Rada zároveň odporučila, aby Estónsko zachovalo verejné investície financované z vnútroštátnych zdrojov a zabezpečilo účinné čerpanie grantov v rámci mechanizmu a účinné čerpanie iných fondov Únie, najmä s cieľom podporiť zelenú a digitálnu transformáciu. Podľa prognózy Komisie z jari 2024 sa predpokladá, že verejné investície financované z vnútroštátnych zdrojov sa z 5,8 % HDP v roku 2023 zvýšia na 6,3 % HDP v roku 2024. To je v súlade s odporúčaním Rady.

(19) Vychádzajúc z opatrení, ktoré boli v príslušných oblastiach politiky známe k dátumu uzávierky prognózy, a z predpokladu nezmenenej politiky sa v prognóze Komisie z jari 2024 predpokladá, že deficit verejných financií bude v roku 2025 na úrovni 4,3 % HDP. Vo zvýšení deficitu v roku 2025 sa odráža najmä čistý vplyv reformy dane z príjmov fyzických osôb, v súvislosti s ktorou sa očakáva zníženie príjmov verejnej správy. Pomer dlhu verejnej správy k HDP sa má do konca roka 2025 zvýšiť na 24,6 %. Vo zvýšení pomeru dlhu k HDP v roku 2025 sa odráža najmä vplyv deficitu verejných financií.

(20) Daňové príjmy Estónska vyjadrené podielom na HDP sa v roku 2023 zvýšili, ale sú výrazne pod priemerom Únie, čo spôsobuje, že prostriedky, ktoré sú k dispozícii na financovanie verejných výdavkov na zdravotníctvo, dlhodobú starostlivosť a sociálnu ochranu, sú obmedzené. V roku 2022 dosiahli príjmy z daní z nehnuteľností, ktoré patria medzi dane najmenej škodlivé pre rast, len 0,3 % HDP, čo je približne sedemkrát menej ako priemer Únie. Estónsko vybralo menej ako tretinu priemeru Únie na daniach z majetku (2,7 % HDP), malo jedny z najnižších daní z dopravy v Únii a je jedným z mála členských štátov bez ročnej dane z motorových vozidiel. Okrem toho je daňové zaťaženie nerovnomerne rozdelené a pripravované daňové reformy zrejme nerovnosť ešte prehĺbia. Konkrétne v roku 2025 bude mať zvýšenie sadzby dane z príjmu z 20 % na 22 % a zvýšenie základného oslobodenia od dane spolu s rozšírením jeho pôsobnosti na všetkých platcov dane z príjmu zrejme regresívny účinok. Okrem toho, estónska daň z príjmu z práce, hoci sa blíži k priemeru Únie (17,2 % HDP), je regresívna a vyššie príjmy sa zdaňujú nižšou efektívnou sadzbou. Verejné výdavky na sociálnu ochranu sa v roku 2022 znížili a stále sú výrazne pod priemerom Únie. To sa premieta do relatívne nízkych úrovní a obmedzeného pokrytia sociálnych dávok, pričom starobné dôchodky patria medzi najnižšie v Únii. Výdavky na všeobecné verejné služby na úrovni 3,7 % HDP sú takmer o dve tretiny nižšie ako priemer Únie.

(21) Estónsko prijalo viaceré reformy na zlepšenie prístupnosti a cenovej dostupnosti dlhodobej a zdravotnej starostlivosti. Hoci sa reformy uberajú správnym smerom, zatiaľ nie je zabezpečené udržateľné financovanie dlhodobej a zdravotnej starostlivosti. V dôsledku toho pretrváva vysoká miera doplatkov a zvýšila sa miera subjektívne neuspokojenej potreby lekárskej starostlivosti. Prístup k zdravotnej starostlivosti je v rámci krajiny nerovnomerný, najmä preto, že jednotlivé obce nemajú dostatočné kapacity a zdroje, aby mohli poskytovať dostatok služieb na uspokojenie dopytu. Hoci dopyt nie je plne uspokojený, verejné výdavky na dlhodobú a zdravotnú starostlivosť stále patria k najnižším v Únii. To súvisí s nedostatkom pracovnej sily v týchto odvetviach. V dôsledku demografických zmien sa očakáva zvýšenie dopytu po prístupe k dlhodobej starostlivosti a zdravotnej starostlivosti. Preto je potrebné, aby sa v oboch uvedených oblastiach zabezpečilo primerané financovanie.

(22) V súlade s článkom 19 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2021/241 a kritériom 2.2 prílohy V k uvedenému nariadeniu plán obnovy a odolnosti zahŕňa rozsiahly súbor vzájomne sa posilňujúcich reforiem a investícií, ktoré sa majú vykonať do roku 2026. Očakáva sa, že tieto reformy a investície pomôžu účinne riešiť buď všetky výzvy identifikované v príslušných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny, alebo aspoň ich značnú časť. Vzhľadom na tento náročný časový rámec je nevyhnutné čo najskôr pristúpiť k účinnému vykonávaniu tohto plánu obnovy a odolnosti vrátane kapitoly REPowerEU, aby sa posilnila dlhodobá konkurencieschopnosť Estónska využitím zelenej a digitálnej transformácie a aby sa zároveň zabezpečila sociálna spravodlivosť. Ak sa majú splniť záväzky plánu obnovy

([16]) Údaj predstavuje úroveň ročných rozpočtových nákladov na tieto opatrenia vrátane príjmov a výdavkov a v príslušných prípadoch po odpočítaní príjmov z daní z neočakávaných ziskov dodávateľov energie.

a odolnosti do augusta 2026, je nevyhnutné, aby Estónsko pokračovalo vo vykonávaní reforiem a investícií. Aby sa v širšej miere preberala zodpovednosť za úspešné vykonanie plánu obnovy a odolnosti, naďalej treba systematicky zapájať miestne a regionálne orgány, sociálnych partnerov, občiansku spoločnosť a ďalšie relevantné zainteresované strany.

(23) Estónsko má v rámci preskúmania programov politiky súdržnosti v polovici trvania v súlade s článkom 18 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 ([17]) povinnosť preskúmať do marca 2025 každý program podporovaný Európskym fondom regionálneho rozvoja (EFRR), Európskym sociálnym fondom plus (ESF +), Kohéznym fondom a Fondom na spravodlivú transformáciu (FST), pričom zohľadní okrem iného výzvy identifikované v odporúčaniach pre danú krajinu na rok 2024, ako aj svoj národný energetický a klimatický plán. Na základe uvedeného preskúmania sa definitívne prideľujú finančné prostriedky Únie, ktoré sú súčasťou každého programu. Estónsko dosiahlo pokrok pri vykonávaní programov politiky súdržnosti a Európskeho piliera sociálnych práv, ale stále pretrvávajú nedostatky a regionálne rozdiely medzi hlavným mestom a ostatnými regiónmi Estónska. Zásadný význam má zrýchlenie vykonávania programov politiky súdržnosti. Priority dohodnuté v rámci týchto programov politiky súdržnosti sú naďalej relevantné. Osobitný význam má zvýšiť konkurencieschopnosť podnikov, najmä mimo metropolitnej oblasti, a posilniť ich inovačnú kapacitu. Veľkou prioritou je zlepšenie energetickej efektívnosti súkromných a verejných budov, ako aj podnikov. Naďalej je dôležité umožňovať prístup k zamestnaniu prostredníctvom aktívnych a preventívnych opatrení na trhu práce a podporovať zdravé pracovné prostredie. Prioritou by mali byť aj zlepšenie kvality, účinnosti a relevantnosti vzdelávania a odbornej prípravy pre trh práce, podpora celoživotného vzdelávania, najmä flexibilného zvyšovania úrovne zručností a rekvalifikácie, ako aj aktívneho začleňovania, a zvýšenie dostupnosti, účinnosti a odolnosti služieb dlhodobej starostlivosti. V rámci preskúmania programov politiky súdržnosti v polovici trvania si zaslúžia ďalšiu pozornosť potreby súvisiace s dostupnosťou a kvalitou dlhodobej starostlivosti, pričom prioritou je nezávislý život. Estónsko by mohlo využiť aj iniciatívu Platforma strategických technológií pre Európu, zriadenú nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/795 ([18]), a to konkrétne v súvislosti s investíciami do výroby emisne neutrálnych technológií a s podporou transformácie priemyslu, napríklad v oblastiach špičkových technologických inovácií, zelených a digitálnych technológií a biomedicíny. Estónsko by takisto mohlo zvýšiť svoje kapacity na spracovanie kovov vzácnych zemín a zapojiť sa do výskumu a vývoja na ich podporu.

(24) Popri hospodárskych a sociálnych výzvach, ktoré sa riešia v pláne obnovy a odolnosti a s využitím iných finančných prostriedkov Únie, čelí Estónsko niekoľkým ďalším výzvam súvisiacim so sociálnou ochranou, s efektívnym využívaním zdrojov a so zručnosťami.

(25) Sociálna ochrana na podporu starších ľudí, osôb so zdravotným postihnutím, osôb s atypickou formou zamestnania a osôb zamestnaných na krátke obdobia je naďalej slabá. V dôsledku toho sa podiel osôb so zdravotným postihnutím ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením v roku 2022 nielen zvýšil, ale bol druhý najvyšší v Únii. Chudoba v starobe sa zvyšuje a v roku 2022 bola jedna z najvyšších v Únii, najmä preto, že dôchodky sú stále nízke v porovnaní s príjmami z práce. Záchranná sociálna sieť nie je dostatočne primeraná, čo spôsobuje vysokú a narastajúcu príjmovú nerovnosť, a to aj napriek niekoľkým zlepšeniam v predchádzajúcich rokoch. Slabé pokrytie dávkami v nezamestnanosti, najmä v prípade osôb s atypickou formou zamestnania a osôb zamestnaných na krátke obdobia, prehlbuje príjmovú nerovnosť a chudobu. Hoci sa v rámci estónskeho plánu obnovy a odolnosti upravilo trvanie dávok v nezamestnanosti, rozšírenie ich rozsahu sa zatiaľ neuskutočnilo. Narastajúca nerovnosť súvisí s výrazným zvyšovaním cien a životných nákladov, ktoré nesprevádza zodpovedajúce zvýšenie sociálnych dávok a minimálnej mzdy. Situácia domácností s nízkymi príjmami sa v minulosti zhoršila v dôsledku vysokej a pretrvávajúcej inflácie a v dôsledku daňových reforiem v rokoch 2024 – 2025 sa bude ďalej zhoršovať. Zabezpečenie primeraných zmierňujúcich opatrení, a to aj v oblasti dôchodkov, ako aj zvýšenie primeranosti systému sociálnej ochrany by mohlo viesť k zníženiu chudoby a nerovnosti. Všetky tieto opatrenia by zároveň prispievali aj k podpore vzostupnej sociálnej konvergencie, čo je v súlade s analýzou krajiny vypracovanou Komisiou v druhej fáze, vychádzajúcou z príslušných prvkov rámca sociálnej konvergencie, ktorý sa skúšobne zaviedol v roku 2024. V súlade s článkom 3 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2024/1263 európsky semester zahŕňa dohľad nad vykonávaním usmernení pre politiky zamestnanosti Komisiou, okrem iného prostredníctvom rámca na identifikáciu rizík pre sociálnu konvergenciu.

([17]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

([18]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/795 z 29. februára 2024, ktorým sa zriaďuje Platforma strategických technológií pre Európu (platforma STEP) a mení sa smernica 2003/87/ES a nariadenia (EÚ) 2021/1058, (EÚ) 2021/1056, (EÚ) 2021/1057, (EÚ) č. 1303/2013, (EÚ) č. 223/2014, (EÚ) 2021/1060, (EÚ) 2021/523, (EÚ) 2021/695, (EÚ) 2021/697 a (EÚ) 2021/241 (Ú. v. EÚ L, 2024/795, 29.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

(26) Podiel roponosnej bridlice v energetickom mixe Estónska je naďalej významný a brzdí zelenú transformáciu. Na postupné ukončenie ťažby roponosnej bridlice pri súčasnom zachovaní vysokej miery energetickej nezávislosti je potrebné ďalšie zavádzanie výroby energie z obnoviteľných zdrojov. Okrem toho, že odvetvie ťažby roponosnej bridlice spôsobuje poškodenie životného prostredia, v Estónsku naň pripadá 90 % nebezpečného odpadu. Miera produktivity zdrojov v Estónsku patrí medzi členskými štátmi Únie medzi najnižšie, čo by mohlo byť čiastočne spôsobené odvetvím ťažby roponosnej bridlice v krajine, ktoré je náročné na zdroje, ako aj celkovým priemyselným systémom náročným na zdroje. Produktivita zdrojov sa z 1 EUR/kg použitých zdrojov zvýšila len nepatrne na 1,1 EUR/kg, pričom v roku 2022 zostala v porovnaní s priemerom Únie menej ako polovičná. Odvetvie využívania pôdy, zmien vo využívaní pôdy a lesného hospodárstva nepohlcuje CO_2, ale je naopak zdrojom jeho emisií. Odvetvie lesného hospodárstva sa vyznačuje vysokým objemom výrubu, ako aj nízkym zhodnocovaním zdrojov. Estónsku by prospelo zvýšenie účinnosti udržateľného obhospodarovania lesov, väčší prechod na obehové hospodárstvo a zlepšenie odpadového hospodárstva. Okrem toho je produktivita zdrojov jednou zo slabých stránok Estónska, pokiaľ ide o inovačnú kapacitu krajiny. Estónsko sa v hodnotiacej tabuľke ekologických inovácií za rok 2022 umiestnilo na 13. mieste (115,5 oproti priemeru Únie na úrovni 121,5; v pomere k priemeru Únie 100 v roku 2013). Posilnenie ekologických inovácií a bioinovácií v oblasti udržateľného využívania prírodných zdrojov pomôže zvýšiť produktivitu zdrojov a konkurencieschopnosť Estónska.

(27) V mnohých odvetviach existuje nedostatok zručností a nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami, čo znižuje konkurencieschopnosť Estónska. Podniky označili nedostatok kvalifikovaných pracovníkov za prekážku v oblasti investícií a ich vývozného potenciálu. Nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily a veľký nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami sa prelína s rýchlym rastom miezd a zvyšovaním jednotkových nákladov práce. Zelená aj digitálna transformácia zvýšili dopyt po pracovníkoch so špecializovanými zručnosťami, pričom v oblasti zdravotníctva a vzdelávania je naďalej akútny nedostatok pracovníkov, ktorý ešte zhoršuje starnutie pracovnej sily. Pomerne vysoké miery predčasného ukončenia školskej dochádzky, ako aj predčasného ukončenia vysokoškolského štúdia zároveň vedú k nedostatočnému počtu kvalifikovaných absolventov. Tento problém má osobitný regionálny rozmer, keďže väčšie problémy s prilákaním kvalifikovaných odborníkov majú vidiecke a vzdialené regióny. Nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami by sa dal obmedziť ďalším zlepšovaním relevantnosti systému vzdelávania a odbornej prípravy pre trh práce, investovaním do profesijného poradenstva, riešením rozdielov v odmeňovaní žien a mužov, zabezpečením väčšieho množstva príležitostí na rekvalifikáciu a zvyšovanie úrovne zručností a lepším predvídaním potrieb v oblasti zručností. Vzhľadom na potrebu diverzifikácie hospodárstva smerom k činnostiam s vysokou pridanou hodnotou by pomohli aj lepšie spôsoby, ako si udržať a prilákať talenty.

(28) Vzhľadom na úzke prepojenia medzi ekonomikami členských štátov eurozóny a ich kolektívny príspevok k fungovaniu hospodárskej a menovej únie Rada v roku 2024 odporučila členským štátom eurozóny, aby prijali opatrenia na splnenie odporúčania pre eurozónu na rok 2024, a to aj prostredníctvom svojich plánov obnovy a odolnosti. V prípade Estónska odporúčania 1, 2, 3 a 4 napomáhajú plneniu prvého, druhého, tretieho a štvrtého odporúčania uvedeného v odporúčaní pre eurozónu na rok 2024.

TÝMTO ODPORÚČA, aby Estónsko v rokoch 2024 a 2025 prijalo opatrenia s cieľom:

1. Včas predložiť strednodobý fiškálno-štrukturálny plán. V súlade s požiadavkami reformovaného Paktu stability a rastu obmedziť rast čistých výdavkov ([19]) v roku 2025 na mieru, ktorá je okrem iného v súlade so znížením deficitu verejných financií pod referenčnou hodnotou 3 % HDP stanovenou v zmluve a so zachovaním obozretnej úrovne verejného dlhu v strednodobom horizonte. Rozšíriť základ dane a zlepšiť prístup k zdravotnej a dlhodobej starostlivosti, ako aj jej financovanie.

2. Pokračovať v rýchlom a účinnom vykonávaní plánu obnovy a odolnosti vrátane kapitoly REPowerEU, čím sa zabezpečí dokončenie reforiem a investícií do augusta 2026. Urýchliť vykonávanie programov politiky súdržnosti. V kontexte preskúmania uvedených programov v polovici trvania sa naďalej zameriavať na dohodnuté priority, prijať opatrenia na lepšie riešenie potrieb v odvetví dlhodobej starostlivosti a súčasne zvážiť príležitosti, ktoré na zlepšenie konkurencieschopnosti ponúka iniciatíva Platforma strategických technológií pre Európu.

3. Posilniť sociálnu ochranu vrátane zmiernenia chudoby v starobe, a to aj rozšírením rozsahu dávok v nezamestnanosti, najmä na osoby zamestnané na krátke obdobia a v rámci neštandardných spôsobov práce.

([19]) Podľa článku 2 bodu 2 nariadenia (EÚ) 2024/1263 sú „čisté výdavky“ výdavky verejnej správy bez úrokových výdavkov, diskrečných príjmových opatrení, výdavkov na programy Únie plne kryté príjmami z fondov Únie, vnútroštátnych výdavkov na spolufinancovanie programov financovaných Úniou, cyklických prvkov výdavkov na dávky v nezamestnanosti a jednorazových a iných dočasných opatrení.

4. Znížiť podiel roponosnej bridlice v energetickom mixe a zvýšiť produktivitu zdrojov prostredníctvom bioinovácií. Zlepšiť produktivitu práce a ponuku zručností prostredníctvom rekvalifikácie a zvyšovania úrovne zručností a lepším prilákaním a udržaním talentov.

V Luxemburgu 21. októbra 2024

Za Radu

predseda

NAGY I.